

احکام روزه مطابق با فتاویٰ حضرت آیت الله علوی گرگانی دام ظلّه

احکام روزه :

روزه آن است که انسان برای انجام فرمان خداوند عالم از اذان صبح تا مغرب از چیزهایی که روزه را باطل می‌کند، و شرح آنها بعداً گفته می‌شود خودداری نماید.

نیت

*مسأله ۱۵۶۶- لازم نیست انسان نیت روزه را از قلب خود بگذراند یا مثلاً بگوید فردا روزه می‌گیرم، بلکه همینقدر که برای انجام فرمان خداوند عالم از اذان صبح تا مغرب کاری که روزه را باطل می‌کند انجام ندهد کافی است و برای آن که یقین کند تمام این مدت را روزه بوده، باید مقداری پیش از اذان صبح و مقداری هم بعد از مغرب از انجام کاری که روزه را باطل می‌کند خودداری نماید.

*مسأله ۱۵۶۷- انسان می‌تواند در هر شب از ماه رمضان برای روزه فردای آن، نیت کند و بهتر است که شب اول ماه هم نیت روزه همه ماه را بنماید.

*مسأله ۱۵۶۸- وقت نیت روزه ماه رمضان از اول شب است تا اذان صبح.

*مسأله ۱۵۶۹- وقت نیت روزه مستحبی از اول شب است تا موقعی که به اندازه نیت کردن بمغرب وقت مانده باشد که اگر تا این وقت کاری که روزه را باطل می‌کند انجام نداده باشد و نیت روزه مستحبی کند روزه او صحیح است.

*مسأله ۱۵۷۰- کسی که پیش از اذان صبح بدون نیت روزه خوابیده است، اگر پیش از ظهر بیدار شود و نیت کند، روزه او صحیح است چه روزه او واجب باشد چه مستحب و اگر بعد از ظهر بیدار شود، نمی‌تواند نیت روزه واجب نماید.

*مسأله ۱۵۷۱- اگر بخواهد غیر روزه رمضان روزه دیگری بگیرد، باید آن را معین نماید، مثلاً نیت کند که روزه قضا یا روزه نذر می‌گیرم، ولی در ماه رمضان لازم نیست نیت کند که روزه ماه رمضان می‌گیرم، بلکه اگر نداند ماه رمضان است یا فراموش نماید و روزه دیگری را نیت کند، روزه ماه رمضان حساب می‌شود.

*مسأله ۱۵۷۲- اگر بداند ماه رمضان است و عمداً نیت روزه غیر رمضان کند نه روزه رمضان حساب می‌شود و نه روزه‌ای که قصد کرده است.

*مسئله ۱۵۷۳- اگر مثلاً به نیت روز اول ماه روزه بگیرد، بعد بفهمد دوم یا سوم بوده، روزه او صحیح است.

*مسئله ۱۵۷۴- اگر پیش از اذان صبح نیت کند و بیهوش شود و در بین روز به هوش آید، بنابر احتیاط واجب باید روزه آن روز را تمام نماید، و اگر تمام نکرد قضای آن را بجا آورد بلکه اگر هم تمام کرد باید احتیاطاً قضا نماید.

*مسئله ۱۵۷۵- اگر پیش از اذان صبح نیت کند و مست شود و در بین روز به هوش آید، احتیاطاً باید روزه آن روز را تمام کند و بعد هم قضا نماید.

*مسئله ۱۵۷۶- اگر پیش از اذان صبح نیت کند و بخوابد و بعد از مغرب بیدار شود، روزه اش صحیح است.

*مسئله ۱۵۷۷- اگر نداند یا فراموش کند که ماه رمضان است و پیش از ظهر ملتفت شود، چنانچه کاری که روزه را باطل می کند انجام نداده باشد، باید نیت کند و روزه او صحیح است و اگر کاری که روزه را باطل می کند انجام داده باشد، یا بعد از ظهر ملتفت شود که رمضان است، روزه او باطل می باشد ولی باید تا مغرب کاری که روزه را باطل می کند انجام ندهد و بعد از رمضان هم آن روزه را قضا نماید.

*مسئله ۱۵۷۸- اگر بچه پیش از اذان صبح ماه رمضان بالغ شود، باید روزه بگیرد و اگر بعد از اذان بالغ شود، اگر نیت روزه تبرعی کرده بود روزه آن روز را باید تمام کند.

*مسئله ۱۵۷۹- کسی که برای بجا آوردن روزه میتی اجیر شده، اگر روزه مستحبی بگیرد اشکال ندارد ولی کسی که روزه قضا دارد، نمی تواند روزه مستحبی بگیرد، و همچنین است اگر روزه واجب دیگری به ذمه دارد نمی تواند روزه مستحبی بگیرد، و چنانچه فراموش کند و روزه مستحبی بگیرد، در صورتی که پیش از ظهر یادش بیاید، روزه مستحبی او به هم می خورد و می تواند نیت خود را به روزه واجب برگرداند.

*مسئله ۱۵۸۰- اگر غیر روزه ماه رمضان، روزه معین دیگری بر انسان واجب باشد، مثلاً نذر کرده باشد که روز معینی را روزه بگیرد چنانچه عمداً از اذان صبح نیت نکند، روزه اش باطل است و اگر نداند که روزه آن روز بر او واجب است یا فراموش کند و پیش از ظهر یادش بیاید، چنانچه کاری که روزه را باطل می کند انجام نداده باشد و نیت کند روزه او صحیح و گرنه باطل می شود.

*مسئله ۱۵۸۱- اگر برای روزه ای که واجب است و روز آن معین نیست مثل روزه کفاره عمداً تا ظهر نیت نکند اشکال ندارد بلکه اگر پیش از نیت تصمیم داشته باشد که روزه نگیرد، یا تردید داشته باشد که بگیرد یا نه، چنانچه کاری که روزه را باطل می کند انجام نداده باشد و پیش از ظهر نیت کند، روزه او صحیح است.

*مسئله ۱۵۸۲- اگر در ماه رمضان، پیش از ظهر، کافر مسلمان شود اگر چیزی نخورده باشد و نیت روزه را هم قبل از ظهر بنماید روزه او صحیح است.

*مسأله ۱۵۸۳- اگر مریض پیش از ظهر ماه رمضان خوب شود و از اذان صبح تا آن وقت کاری که روزه را باطل می‌کند انجام نداده باشد چنانچه امساک او حرام نباشد، باید نیت روزه کند و آن روز را روزه بگیرد و چنانچه بعد از ظهر خوب شود روزه آن روز بر او واجب نیست.

*مسأله ۱۵۸۴- روزی را که انسان شک دارد آخر شعبان است یا اول رمضان، واجب نیست روزه بگیرد و اگر بخواهد روزه بگیرد نمی‌تواند نیت روزه رمضان کند و اگر نیت کند که اگر رمضان است روزه رمضان و اگر رمضان نیست روزه قضا یا مانند آن باشد روزه او احتیاطاً صحیح نیست ولی اگر به نیت امر واقعی روزه را گرفته است روزه او صحیح است و چنانچه بعد معلوم شود رمضان بوده، از رمضان حساب می‌شود.

*مسأله ۱۵۸۵- اگر روزی را که شک دارد آخر شعبان است یا اول رمضان، به نیت روزه قضا یا روزه مستحبی و مانند آن روزه بگیرد و در بین روز بفهمد که ماه رمضان است، باید نیت روزه رمضان کند.

*مسأله ۱۵۸۶- اگر در روزه واجب معینی مثل روزه رمضان مردد شود که روزه خود را باطل کند یا نه، یا قصد کند که روزه را باطل کند، روزه‌اش باطل می‌شود اگرچه از قصدی که کرده توبه نماید و کاری هم که روزه را باطل می‌کند انجام ندهد.

*مسأله ۱۵۸۷- در روزه مستحبی و روزه واجبی که وقت آن معین نیست مثل روزه کفاره، اگر قصد کاری کند که روزه را باطل می‌کند انجام دهد، یا مردد شود که بجا آورد یا نه، چنانچه بجا نیاورد و پیش از ظهر دوباره نیت روزه کند، روزه او صحیح است.

چیزهایی که روزه را باطل می‌کند

*مسأله ۱۵۸۸- نه چیز روزه را باطل می‌کند: اول- خوردن و آشامیدن، دوم- جماع، سوم- استمناء، و استمناء آن است که انسان با خود کاری کند که منی از او بیرون آید، چهارم- دروغ بستن به خدا و پیغمبر و جانشینان پیغمبر^ﷺ، پنجم- رساندن غبار غلیظ به حلق، ششم- فرو بردن تمام سر در آب، هفتم- باقی ماندن بر جنابت و حیض و نفاس تا اذان صبح، هشتم- اماله کردن با چیزهای روان، نهم- قی کردن، و احکام اینها در مسائل آینده گفته می‌شود.

1- خوردن و آشامیدن

*مسأله ۱۵۸۹- اگر روزه‌دار عمداً چیزی بخورد یا بیاشامد، روزه او باطل می‌شود، چه خوردن و آشامیدن آن چیز معمول باشد مثل نان و آب، چه معمول نباشد مثل خاک و شیره درخت و چه کم باشد یا زیاد، حتی اگر مسواک را از دهان بیرون آورد و دوباره به دهان ببرد و رطوبت آن را فرو ببرد، روزه او باطل می‌شود مگر آن که رطوبت مسواک در آب دهان به طوری از بین برود که رطوبت خارج به آن گفته نشود.

*مسأله ۱۵۹۰- اگر موقعی که مشغول غذا خوردن است بفهمد صبح شده، باید لقمه را از دهان بیرون آورد و چنانچه عمداً فرو برد روزه اش باطل است و به دستوری که بعداً گفته خواهد شد کفاره هم واجب می شود.

*مسأله ۱۵۹۱- اگر روزه دار سهواً چیزی بخورد یا بیاشامد، روزه اش باطل نمی شود.

*مسأله ۱۵۹۲- لازم نیست که روزه دار از استعمال آمپولی که به جای دوا و غذا بکار می رود خودداری کند، ولی اگر از آمپول دوا و غذا احتیاط کند در غیر ضرورت خوب است.

*مسأله ۱۵۹۳- اگر روزه دار چیزی را که لای دندان مانده است عمداً فرو ببرد، روزه اش باطل می شود و کفاره هم باید بدهد.

*مسأله ۱۵۹۴- کسی که می خواهد روزه بگیرد لازم نیست پیش از اذان، دندانهایش را خلال کند ولی اگر بداند غذایی که لای دندان مانده در روز فرو می رود، چنانچه خلال نکند و چیزی از آن فرو رود، روزه اش باطل می شود.

*مسأله ۱۵۹۵- فرو بردن آب دهان، اگرچه به واسطه خیال کردن ترشی و مانند آن در دهان جمع شده باشد، روزه را باطل نمی کند.

*مسأله ۱۵۹۶- فرو بردن اخلاط سر، تا به فضای دهان نرسیده، اشکال ندارد ولی اگر داخل فضای دهان شود، احتیاط واجب آن است که آن را فرو نبرد و اما اگر اخلاط سینه به دهان بیاید فرو بردنش اشکال ندارد.

*مسأله ۱۵۹۷- اگر روزه دار به قدری تشنه شود که بترسد به او ضرری فوق العاده برسد یا این که اگر آب نخورد بسختی غیر عادی بیفتد، می تواند به اندازه ای که دفع ضرر وسختی شود آب بیاشامد، ولی روزه او باطل می شود و اگر ماه رمضان باشد، باید در بقیه روز از بجا آوردن کاری که روزه را باطل می کند، خودداری نماید.

*مسأله ۱۵۹۸- جویدن غذا برای بچه یا پرنده و چشیدن غذا و مانند اینها که معمولاً به حلق نمی رسد، اگرچه اتفاقاً به حلق برسد، روزه را باطل نمی کند ولی اگر انسان از اوّل بداند که به حلق می رسد، روزه اش باطل می شود و باید قضای آن را بگیرد و کفاره هم بر او واجب است.

*مسأله ۱۵۹۹- انسان نمی تواند برای ضعف، روزه را بخورد ولی اگر ضعف او به قدری است که معمولاً نمی شود آن را تحمل کرد، خوردن روزه اشکال ندارد.

2- جماع

*مسأله ۱۶۰۰- جماع روزه را باطل می کند اگرچه به مقدار ختنه گاه داخل شود و منی هم بیرون نیاید.

*مسأله ۱۶۰۱- اگر کمتر از مقدار ختنه گاه داخل شود و منی هم بیرون نیاید روزه باطل نمی شود.

*مسأله ۱۶۰۲- اگر شک کند که به اندازه ختنه‌گاه داخل شده یا نه، روزه او صحیح است.

*مسأله ۱۶۰۳- اگر فراموش کند که روزه است و جماع کند یا او را به جماع مجبور نمایند به گونه‌ای که از خود اراده نداشته باشد روزه او باطل نمی‌شود ولی چنانچه در بین جماع یادش بیاید، یا دیگر مجبور نباشد، باید فوراً از حال جماع خارج شود و اگر خارج نشود، روزه او باطل است، بلکه قضا و کفاره هم واجب می‌شود.

3- استمناء

*مسأله ۱۶۰۴- اگر روزه‌دار استمناء کند یعنی با خود کاری کند که منی از او بیرون آید، روزه‌اش باطل می‌شود.

*مسأله ۱۶۰۵- اگر بی اختیار منی از او بیرون آید، روزه‌اش باطل نیست ولی اگر کاری کند که بدانند بی‌اختیار منی از او بیرون خواهد آمد، و منی بی‌اختیار بیرون آمد روزه‌اش باطل می‌شود.

*مسأله ۱۶۰۶- هرگاه روزه‌دار بداند که اگر در روز بخوابد محتلم می‌شود یعنی در خواب منی از او بیرون می‌آید، بنابر احتیاط مستحبّ باید نخوابد.

*مسأله ۱۶۰۷- اگر روزه‌دار در حال بیرون آمدن منی از خواب بیدار شود واجب نیست از بیرون آمدن آن جلوگیری کند.

*مسأله ۱۶۰۸- روزه داری که محتلم شده، می‌تواند بول کند و به دستوری که در مسأله هفتاد و سه گفته شد، استبراء نماید، اگرچه بدانند به واسطه بول یا استبراء کردن باقیمانده منی از مجری بیرون می‌آید.

*مسأله ۱۶۰۹- روزه داری که محتلم شده، اگر بداند منی در مجری مانده می‌تواند قبل از این که بول کند غسل نماید، اما اگر بعد از غسل باختیار خود بول کند و منی از او بیرون بیاید روزه او باطل می‌شود.

*مسأله ۱۶۱۰- کسی که می‌داند که اگر عمداً منی از خود بیرون آورد، روزه‌اش باطل می‌شود در صورتی که به قصد بیرون آمدن منی با کسی بازی و شوخی کند، اگرچه منی از او بیرون نیاید، روزه او باطل می‌شود بنابر احتیاط.

*مسأله ۱۶۱۱- اگر روزه‌دار بدون قصد بیرون آمدن منی با کسی بازی و شوخی کند چنانچه اطمینان دارد که منی از او خارج نمی‌شود، اگرچه اتفاقاً بیرون آید بنابر احتیاط مستحبّ قضای روزه آن روز را بگیرد ولی اگر اطمینان ندارد و این کار را کرد، باید روزه را قضا کند و کفاره را هم بدهد.

4- دروغ بستن به خدا و پیغمبر

*مسئله ۱۶۱۲- اگر روزه دار به گفتن یا به نوشتن یا به اشاره ومانند اینها به خدا وپیغمبران وجانشینان پیغمبران عمداً نسبت دروغ بدهد، اگرچه فوراً بگوید دروغ گفتم یا توبه کند، روزه او باطل است و احتیاط واجب آن است که به حضرت زهراء سلام الله علیها هم نسبت دروغ ندهد.

*مسئله ۱۶۱۳# اگر بخواهد خبری را که نمی داند راست است یا دروغ نقل کند، بنابر احتیاط واجب باید از کسی که آن خبر را گفته، یا از کتابی که آن خبر در آن نوشته شده نقل نماید.

*مسئله ۱۶۱۴# اگر چیزی را باعتقاد این که راست است از قول خدا یا پیغمبر نقل کند و بعد بفهمد دروغ بوده، روزه اش باطل نمی شود.

*مسئله ۱۶۱۵- اگر بداند دروغ بستن به خدا وپیغمبر روزه را باطل می کند وچیزی را که می داند دروغ است به آنان نسبت دهد و بعداً بفهمد آنچه را که گفته راست بوده، روزه آن روز را تمام کند و احتیاطاً قضا نماید.

*مسئله ۱۶۱۶- اگر دروغی را که دیگری ساخته عمداً به خدا وپیغمبر وجانشینان پیغمبر نسبت دهد، روزه اش باطل می شود ولی اگر از قول کسی که آن دروغ را ساخته نقل کند، اشکال ندارد.

*مسئله ۱۶۱۷- اگر از روزه دار پرسند که آیا پیغمبر# چنین مطلبی فرموده اند و او جایی که در جواب باید بگوید نه، عمداً بگوید بلی، یا جایی که باید بگوید بلی، عمداً بگوید نه، روزه اش باطل می شود.

*مسئله ۱۶۱۸- اگر از قول خدا یا پیغمبر حرف راستی را بگوید بعد بگوید دروغ گفتم، یا در شب دروغی را به آنان نسبت دهد و فردای آن، که روزه می باشد بگوید آنچه دیشب گفتم راست است، روزه اش باطل می شود.

5- رساندن غبار غلیظ به حلق

*مسئله ۱۶۱۹- رساندن غبار غلیظ به حلق، روزه را باطل می کند چه غبار چیزی باشد که خوردن آن حلال است مثل آرد، یا غبار چیزی باشد که خوردن آن حرام است مثل خاک، و بنابر احتیاط واجب باید غباری را هم که غلیظ نیست به حلق نرساند مگر در صورتی که اجتناب از او مشکل وسخت باشد که در این صورت، روزه او صحیح است.

*مسئله ۱۶۲۰- اگر به واسطه باد، غبار غلیظی پیدا شود وانسان با این که متوجه است، مواظبت نکند و به حلق برسد روزه اش باطل می شود.

*مسئله ۱۶۲۱- احتیاط واجب آن است که روزه دار بخار غلیظ ودود سیگار وتنباکو ومانند اینها را هم به حلق نرساند.

*مسئله ۱۶۲۲- اگر مواظبت نکند وغبار یا بخار یا دود ومانند اینها داخل حلق شود، چنانچه یقین داشته که به حلق نمی رسد، روزه اش صحیح است و همچنین است اگر اطمینان داشت که به حلق نمی رسد ولی در صورت گمان احتیاط واجب روزه را قضا نماید.

*مسأله ۱۶۲۳- اگر فراموش کند که روزه است و مواظبت نکند، یا بی اختیار غبار و مانند آن به حلق او برسد، روزه اش باطل نمی شود و چنانچه ممکن است باید آن را بیرون آورد.

6- فرو بردن سر در آب

*مسأله ۱۶۲۴- اگر روزه دار عمداً تمام سر را در آب فرو ببرد، اگر چه باقی بدن او از آب بیرون باشد، روزه اش باطل می شود ولی اگر تمام بدن را آب بگیرد و مقداری از سر بیرون باشد، روزه باطل نمی شود.

*مسأله ۱۶۲۵- اگر نصف سر را یک دفعه و نصف دیگر آن را دفعه دیگر در آب فرو ببرد، روزه اش باطل نمی شود.

*مسأله ۱۶۲۶- اگر شک کند که تمام سر زیر آب رفته یا نه، روزه اش صحیح است.

*مسأله ۱۶۲۷- اگر تمام سر زیر آب برود ولی مقداری از موها بیرون بماند، روزه باطل می شود.

*مسأله ۱۶۲۸- احتیاط واجب آن است که سر را در گلاب یا آب های مضاف دیگر فرو نبرد و اگر در چیزهای دیگری که روان است فرو برد، روزه باطل نمی شود ولی احتیاط مستحب آن است که سر را در آنها فرو نبرد.

*مسأله ۱۶۲۹- اگر روزه دار بی اختیار در آب بیفتد و تمام سر او را آب بگیرد یا فراموش کند که روزه است و سر را در آب فروبرد، روزه او باطل نمی شود.

*مسأله ۱۶۳۰- اگر بخیال این که آب سر او را نمی گیرد، خود را در آب بیندازد و آب تمام سر او را بگیرد، روزه اش اشکال دارد مگر این که اطمینان داشته باشد که آب سر او را نمی گیرد.

*مسأله ۱۶۳۱- اگر فراموش کند که روزه است و سر را در آب فرو برد، یا دیگری به زور سر او را در آب فرو برد، چنانچه در زیر آب یادش بیاید که روزه است یا آن کس دست خود را بردارد، باید فوراً سر را بیرون آورد و چنانچه بیرون نیاورد، روزه اش باطل می شود.

*مسأله ۱۶۳۲- اگر فراموش کند که روزه است و به نیت غسل سر را در آب فرو برد، روزه و غسل او صحیح است.

*مسأله ۱۶۳۳- اگر بداند که روزه است و عمداً برای غسل سر را در آب فرو برد، چنانچه روزه او مثل روزه رمضان واجب معین باشد، روزه و غسل هر دو باطل است و اگر روزه مستحب باشد، یا روزه واجبی باشد که مثل روزه کفار و معینی ندارد، غسل صحیح و روزه باطل می شود.

*مسأله ۱۶۳۴- اگر برای آن که کسی را از غرق شدن نجات دهد، سر را در آب فرو برد اگر چه نجات دادن او واجب باشد، روزه اش باطل می شود.

7- باقی ماندن بر جنابت و حیض و نفاس تا اذان صبح

*مسئله ۱۶۳۵- اگر جنب عمدتاً تا اذان صبح غسل نکند، یا اگر وظیفه او تیمم است عمدتاً تیمم ننماید، اگر روزه او روزه ماه رمضان یا قضای رمضان باشد، روزه اش باطل است و همچنین است بنا بر احتیاط مستحب در روزه های واجب دیگر.

*مسئله ۱۶۳۶- اگر در روزه واجبی که مثل روزه ماه رمضان وقت آن معین است تا اذان صبح غسل نکند و تیمم هم ننماید ولی از روی عمد نباشد، مثل آن که دیگریش نگذارد غسل و تیمم کند روزه اش صحیح است.

*مسئله ۱۶۳۷- کسی که جنب است و میخواهد روزه واجبی بگیرد که مثل روزه رمضان وقت آن معین است چنانچه عمدتاً غسل نکند تا وقت تنگ شود، باید تیمم کند و روزه بگیرد، اگر چه گناه کرده است.

*مسئله ۱۶۳۸- اگر جنب در ماه رمضان غسل را فراموش کند و بعد از یک روز یادش بیاید، باید روزه آن روز را قضا نماید و اگر بعد از چند روز یادش بیاید، باید روزه هر چند روزی را که یقین دارد جنب بوده، قضا نماید مثلاً اگر نمی داند سه روز جنب بوده یا چهار روز، باید روزه سه روز را قضا کند.

*مسئله ۱۶۳۹- کسی که در شب ماه رمضان برای هیچکدام از غسل و تیمم وقت ندارد اگر خود را جنب کند، روزه اش باطل است و قضا و کفاره بر او واجب می شود، ولی اگر برای تیمم وقت دارد، چنانچه خود را جنب کند، باید تیمم نماید و روزه بگیرد اگر چه گناه کرده است.

*مسئله ۱۶۴۰- اگر برای آن که بفهمد وقت دارد یا نه، جستجو نماید و گمان کند که به اندازه غسل وقت دارد و خود را جنب کند و بعد بفهمد وقت تنگ بوده، چنانچه تیمم کند، روزه اش صحیح است و همچنین است اگر بدون جستجو گمان کند که وقت دارد و خود را جنب نماید و بعد بفهمد وقت تنگ بوده و با تیمم روزه بگیرد، روزه او صحیح است.

*مسئله ۱۶۴۱- کسی که در شب ماه رمضان جنب است و می داند که اگر بخوابد تا صبح بیدار نمی شود، نباید بخوابد و چنانچه بخوابد و تا صبح بیدار نشود، روزه اش باطل است و قضا و کفاره بر او واجب می شود.

*مسئله ۱۶۴۲- هرگاه جنب در شب ماه رمضان بخوابد و بیدار شود، احتیاط مستحب آن است که پیش از غسل نخوابد، اگر چه احتمال بدهد که اگر دوباره بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می شود.

*مسئله ۱۶۴۳- کسی که در شب ماه رمضان جنب است و می داند یا احتمال می دهد که اگر بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می شود، چنانچه تصمیم داشته باشد که بعد از بیدار شدن غسل کند و با این تصمیم بخوابد و تا اذان خواب بماند، روزه اش صحیح است.

*مسأله ۱۶۴۴- کسی که در شب ماه رمضان جنب است و می‌داند یا احتمال می‌دهد که اگر بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می‌شود، چنانچه غفلت داشته باشد که بعد از بیدار شدن باید غسل کند، در صورتی که بخوابد و تا اذان صبح خواب بماند، روزه او صحیح است گرچه احتیاط مستحب آن است که قضا نماید.

*مسأله ۱۶۴۵- کسی که در شب ماه رمضان جنب است و می‌داند یا احتمال می‌دهد که اگر بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می‌شود، چنانچه نخواهد بعد از بیدار شدن غسل کند، یا تردید داشته باشد که غسل کند یا نه، در صورتی که بخوابد و بیدار نشود، روزه‌اش باطل است و قضا و کفاره هم دارد.

*مسأله ۱۶۴۶- اگر جنب در شب ماه رمضان بخوابد و بیدار شود و بداند یا احتمال دهد که اگر دوباره بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می‌شود و تصمیم هم داشته باشد که بعد از بیدار شدن غسل کند چنانچه دوباره بخوابد و تا اذان بیدار نشود، باید روزه آن روز را قضا کند و همچنین است از خواب دوم بیدار شود و برای مرتبه سوم بخوابد و تا اذان صبح بیدار نشود، قضای روزه بر او واجب می‌شود و بنا بر احتیاط واجب کفاره هم دارد.

*مسأله ۱۶۴۷- خوابی را که در آن محتلم شده، خواب اول حساب نمی‌شود و بعد از علم به جنابت اگر دوباره به قصد این که بعد از بیدار شدن قبل از اذان غسل کند، بخوابد در حالی که بداند و یا اطمینان داشته باشد که بیدار می‌شود و تا اذان خواب بماند روزه او صحیح است و قضا و کفاره هم ندارد و اگر دو مرتبه بخوابد با همان شرائط و تا اذان صبح خواب بماند روزه آن روز را باید قضا کند و اگر برای بار سوم بخوابد با همان شرائط و تا اذان صبح بیدار نشود قضای آن روز را بگیرد و به احتیاط واجب کفاره هم بدهد و در دو صورتی که باید روزه را قضا کند حق ندارد آن روز را افطار نماید.

*مسأله ۱۶۴۸- اگر روزه‌دار در روز محتلم شود، واجب نیست فوراً غسل کند.

*مسأله ۱۶۴۹- هرگاه در ماه رمضان بعد از اذان صبح بیدار شود و ببیند محتلم شده، اگرچه بداند پیش از اذان صبح محتلم شده، روزه او صحیح است.

*مسأله ۱۶۵۰- کسی که می‌خواهد قضای روزه رمضان را بگیرد، هرگاه تا اذان صبح جنب بماند، اگرچه از روی عمد نباشد روزه او باطل است.

*مسأله ۱۶۵۱- کسی که می‌خواهد قضای روزه رمضان را بگیرد، اگر بعد از اذان صبح بیدار شود و ببیند محتلم شده و بداند پیش از اذان محتلم شده است، روزه او باطل است چه آن که وقت قضا تنگ باشد یا نه.

*مسأله ۱۶۵۲- اگر در روزه واجبی غیر روزه رمضان و قضای آن، تا اذان صبح جنب بماند ولی از روی عمد نباشد، چنانچه وقت آن روزه معین است مثلاً نذر کرده که آن روز را روزه بگیرد، روزه‌اش صحیح است و اگر مثل روزه کفاره وقت آن معین نیست، احتیاط مستحب آن است که غیر از آن روز، روز دیگری را روزه بگیرد.

*مسأله ۱۶۵۳- اگر زن پیش از اذان صبح از حیض یا نفاس پاک شود وعمداً غسل نکند، یا اگر وظیفه او تیمم است عمداً تیمم نکند، روزه‌اش باطل است.

*مسأله ۱۶۵۴- اگر زن پیش از اذان صبح از حیض یا نفاس پاک شود و برای غسل وقت نداشته باشد، چنانچه بخواهد روزه رمضان یا قضای آن را بجا آورد، باید تیمم نماید و بنابر احتیاط مستحبّ تا اذان صبح بیدار بماند و اگر بخواهد روزه مستحبّ یا روزه واجبی که غیر از ماه رمضان و قضای آن باشد بگیرد، روزه‌اش صحیح است اگرچه تیمم هم نکرده باشد.

*مسأله ۱۶۵۵- اگر زن نزدیک اذان صبح از حیض یا نفاس پاک شود و برای هیچکدام از غسل و تیمم وقت نداشته باشد، یا بعد از اذان بفهمد که پیش از اذان پاک شده، روزه او صحیح است چه روزه ماه رمضان باشد یا غیر آن ولی در واجب موسّع، احتیاط در بطلان است.

*مسأله ۱۶۵۶- اگر زن بعد از اذان صبح از خون حیض یا نفاس پاک شود، یا در بین روز خون حیض یا نفاس ببیند، اگرچه نزدیک مغرب باشد، روزه او باطل است.

*مسأله ۱۶۵۷- اگر زن غسل حیض یا نفاس را فراموش کند و بعد از یک روز یا چند روز یادش بیاید، روزه‌هایی که گرفته صحیح است و احتیاط مستحبّ آن است که قضای آن روزه‌هایی که گرفته هم بنماید.

*مسأله ۱۶۵۸- اگر زن پیش از اذان صبح از حیض یا نفاس پاک شود و در غسل کردن کوتاهی کند و تا اذان غسل نکند، روزه‌اش باطل است ولی چنانچه کوتاهی نکند مثلاً منتظر باشد که حمام زانه شود، اگرچه سه مرتبه بخوابد و تا اذان غسل نکند، روزه او صحیح است در صورتی که اگر وقت تیمم داشته، تیمم نماید و الاً بدون تیمم هم صحیح است.

*مسأله ۱۶۵۹- اگر زنی که در حال استحاضه است، غسلهای خود را به تفصیلی که در احکام استحاضه گفته شد، بجا آورد، روزه او صحیح است.

*مسأله ۱۶۶۰- کسی که مسّ میت کرده یعنی جایی از بدن خود را به بدن میت رسانده، می‌تواند بدون غسل مسّ میت روزه بگیرد، و اگر در حال روزه هم میت را مسّ نماید، روزه او باطل نمی‌شود.

8- اماله کردن

*مسأله ۱۶۶۱- اماله کردن با چیز روان اگرچه از روی ناچاری و برای معالجه باشد، روزه را باطل می‌کند.

9- قه کردن

*مسأله ۱۶۶۲- هرگاه روزه دار عمداً قی کند اگرچه به واسطه مرض ومانند آن ناچار باشد، روزه اش باطل می شود ولی اگر سهواً یا بی اختیار قی کند، اشکال ندارد.

*مسأله ۱۶۶۳- اگر در شب چیزی بخورد که می داند به واسطه خوردن آن، در روز بی اختیار قی می کند، احتیاط واجب آن است که روزه آن روز را قضا نماید.

*مسأله ۱۶۶۴- اگر روزه دار بتواند از قی کردن خودداری کند چنانچه برای او ضرر و مشقت نداشته باشد، باید خودداری نماید.

*مسأله ۱۶۶۵- اگر مگس در گلولی روزه دار برود، چنانچه ممکن باشد باید آن را بیرون آورد و روزه او باطل نمی شود، ولی اگر بداند که به واسطه بیرون آوردن آن، قی می کند واجب نیست بیرون آورد و روزه او صحیح است.

*مسأله ۱۶۶۶- اگر سهواً چیزی را فرو ببرد و پیش از رسیدن به گلو یادش بیاید که روزه است، چنانکه ممکن باشد باید آن را بیرون آورد و روزه او صحیح است.

*مسأله ۱۶۶۷- اگر یقین داشته باشد که به واسطه آروغ زدن، چیزی از گلو بیرون می آید، نباید عمداً آروغ بزند، ولی اگر یقین نداشته باشد، اشکال ندارد.

*مسأله ۱۶۶۸- اگر آروغ بزند و چیزی در دهانش بیاید، باید آن را بیرون بریزد و اگر بی اختیار فرو رود، روزه اش صحیح است.

احکام چیزهایی که روزه را باطل می کند

*مسأله ۱۶۶۹- اگر انسان عمداً و از روی اختیار کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد، روزه او باطل می شود و چنانچه از روی عمد نباشد، اشکال ندارد ولی جنب اگر بخواهد، به تفصیلی که در «مسأله ۱۶۴۶» گفته شد تا اذان صبح غسل نکند، روزه او باطل است.

*مسأله ۱۶۷۰- اگر روزه دار سهواً یکی از کارهایی که روزه را باطل می کند انجام دهد و به خیال این که روزه اش باطل شده، عمداً دوباره یکی از آنها را بجا آورد، روزه او باطل می شود.

*مسأله ۱۶۷۱- اگر چیزی بزور در گلولی روزه دار بریزند یا سر او را بزور در آب فرو برند، روزه او باطل نمی شود ولی اگر اکراهش کنند که روزه خود را باطل کند مثلاً به او بگویند اگر غذا نخوری ضرر مالی یا جانی به تو می زنیم و خودش برای جلوگیری از ضرر چیزی بخورد، روزه او باطل می شود.

*مسأله ۱۶۷۲- روزه دار نباید جایی برود که می‌داند اکراهش می‌کنند که خودش روزه خود را باطل کند، و اگر برود و از روی ناچاری کاری که روزه را باطل می‌کند انجام دهد، روزه او باطل می‌شود بلکه اگر قصد رفتن کند اگرچه نرود، روزه‌اش را نگهدارد و احتیاطاً قضا نماید.

آنچه برای روزه دار مکروه است

*مسأله ۱۶۷۳- چند چیز برای روزه دار مکروه است و از آن جمله است: دوا ریختن به چشم و سرمه کشیدن، در صورتی که مزه یا بوی آن به حلق برسد، انجام دادن هر کاری که مانند خون گرفتن و حمام رفتن باعث ضعف می‌شود، انفیه کشیدن، اگر نداند که به حلق می‌رسد و اگر بداند به حلق می‌رسد جائز نیست، بو کردن گیاههای معطر، نشستن زن در آب، استعمال شیاف، تر کردن لباسی که در بدن است، کشیدن دندان و هر کاری که به واسطه آن از دهان خون بیاید، مسواک کردن به چوب تر، بی‌جهت آب یا چیزی در دهان کردن و نیز مکروه است انسان بدون قصد بیرون آمدن منی زن خود را ببوسد، یا کاری کند که شهوت خود را به حرکت آورد و اگر به قصد بیرون آمدن منی باشد، روزه او باطل می‌شود بنابراین احتیاط پس باید روزه را نگهدارد و بعداً قضا نماید.

جاهایی که قضا و کفاره واجب است

*مسأله ۱۶۷۴- اگر در روزه رمضان عمداً قی کند باید روزه را قضا کند و بنابر احتیاط واجب کفاره هم بدهد و اگر در شب جنب شود و به تفصیلی که در «مسأله ۱۶۴۶» گفته شد بیدار شود و دوباره بخوابد و تا اذان صبح بیدار نشود، باید قضای آن روزه را بگیرد و بنابر احتیاط مستحب کفاره هم بدهد ولی اگر کار دیگری که روزه را باطل می‌کند، عمداً انجام دهد در صورتی که می‌دانسته آن کار روزه را باطل می‌کند، قضا و کفاره بر او واجب می‌شود ولی کفاره در اماله و دروغ به خدا و رسول بنابر احتیاط است.

*مسأله ۱۶۷۵- اگر به واسطه ندانستن مسأله کاری انجام دهد که روزه را باطل می‌کند، و عقیده هم داشته که این کار حلال است بنابر احتیاط کفاره بر او واجب می‌شود اگر می‌توانسته مسأله را یاد بگیرد.

کفاره روزه

*مسأله ۱۶۷۶- کسی که کفاره روزه رمضان بر او واجب است، باید یک بنده آزاد کند یا به دستوری که در مسأله بعد گفته می‌شود دو ماه روزه بگیرد یا شصت فقیر را سیر کند یا به هر کدام یک مدّ که تقریباً ده سیر است طعام یعنی گندم یا جو و مانند اینها بدهد و چنانچه اینها برایش ممکن نباشد، مخیر است یاهیجده روز پی در پی روزه بگیرد و یا هر چند مد که می‌تواند به فقیر اطعام بدهد و احوط مستحب آن است که اختیار نماید تصدق بر فقراء را و اگر نتواند روزه بگیرد و طعام بدهد، باید استغفار کند اگرچه مثلاً یک مرتبه بگوید «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ» و واجب آن است که هر وقت بتواند، کفاره را بدهد.

*مسئله ۱۶۷۷- کسی که می‌خواهد دو ماه کفاره روزه رمضان را بگیرد، باید سی و یک روز آن را پی در پی بگیرد و اگر بقیه آن پی در پی نباشد اشکال ندارد.

*مسئله ۱۶۷۸- کسی که می‌خواهد دو ماه کفاره روزه رمضان را بگیرد، نباید موقعی شروع کند که در بین سی و یک روز، روزی باشد که مانند عید قربان، روزه آن حرام است اگر بداند و اما اگر نداند و غافل بوده ضرر ندارد.

*مسئله ۱۶۷۹- کسی که باید پی در پی روزه بگیرد، اگر در بین آن بدون عذر یک روز روزه را نگیرد، یا وقتی شروع کند که می‌داند بین آن به روزی برسد که روزه آن واجب است، مثلاً به روزی برسد که نذر کرده آن روز را روزه بگیرد، باید روزه‌ها را از سر بگیرد.

*مسئله ۱۶۸۰- اگر در بین روزهایی که باید پی در پی روزه بگیرد، عذری غیر اختیاری پیدا شود مثل حیض، یا نفاس، یا سفری که در رفتن آن مجبور است برای او پیش آید، بعد از برطرف شدن عذر واجب نیست روزها را از سر بگیرد بلکه بقیه را بعد از برطرف شدن عذر بجا می‌آورد.

*مسئله ۱۶۸۱- اگر به چیز حرامی روزه خود را باطل کند، چه آن چیز اصلاً حرام باشد مثل شراب و زنا، یا به جهتی حرام شده باشد مثل خوردن غذای حلالی که برای انسان ضرر دارد و نزدیکی کردن با عیال خود در حال حیض، کفاره جمع بر او واجب می‌شود یعنی باید یک بنده آزاد کند و دو ماه روزه بگیرد و شصت فقیر را سیر کند یا به هر کدام آنها یک مدّ که تقریباً ده سیر است گندم یا جو یا نان و مانند اینها بدهد و چنانچه هر سه برایش ممکن نباشد، هر کدام آنها که ممکن است باید انجام دهد.

*مسئله ۱۶۸۲- اگر روزه دار دروغی را به خدا و پیغمبر # نسبت دهد، بنا بر احتیاط واجب کفاره جمع بر او واجب می‌شود.

*مسئله ۱۶۸۳- اگر روزه دار در یک روز ماه رمضان چند مرتبه جماع کند، بنا بر احتیاط برای هر دفعه یک کفاره بر او واجب است و اگر جماع او حرام باشد برای هر دفعه یک کفاره جمع واجب می‌شود.

*مسئله ۱۶۸۴- اگر روزه دار در یک روز ماه رمضان چند مرتبه غیر جماع کار دیگری که روزه را باطل می‌کند انجام دهد، برای همه آنها یک کفاره کافی است.

*مسئله ۱۶۸۵- اگر روزه دار غیر از جماع کار دیگری که روزه را باطل می‌کند انجام دهد و بعد با حلال خود جماع نماید برای هر کدام یک کفاره واجب می‌شود.

*مسئله ۱۶۸۶- اگر روزه دار غیر جماع کار دیگری که حلال است و روزه را باطل می‌کند، انجام دهد مثلاً آب بیاشامد و بعد کار دیگری که حرام است و روزه را باطل می‌کند غیر جماع انجام دهد، مثلاً غذای حرامی بخورد، یک کفاره کافی است اگر چه بنا بر احتیاط مستحب کفاره جمع بدهد.

*مسأله ۱۶۸۷- اگر روزه دار آروغ بزند و چیزی در دهانش بیاید، چنانچه عمداً آن را فرو ببرد، روزه‌اش باطل است و باید قضای آن را بگیرد و کفاره هم بر او واجب می‌شود و اگر خوردن آن چیز حرام باشد مثلاً موقع آروغ زدن خون یا غذایی که از صورت غذا بودن خارج شده، به دهان او بیاید و عمداً آن را فرو برد باید قضای آن روزه را بگیرد و بنابر احتیاط کفاره جمع هم بر او واجب می‌شود.

*مسأله ۱۶۸۸- اگر نذر کند که روز معینی را روزه بگیرد، چنانچه در آن روز عمداً روزه خود را باطل کند، باید یک بنده آزاد نماید یا دو ماه پی در پی روزه بگیرد یا به شصت فقیر طعام دهد.

*مسأله ۱۶۸۹- کسی که می‌تواند وقت را تشخیص دهد، اگر به گفته کسی که می‌گوید مغرب شده واطمینان برای او حاصل نشده باشد افطار کند و بعد بفهمد مغرب نبوده است، قضا و کفاره بر او واجب می‌شود.

*مسأله ۱۶۹۰- کسی که عمداً روزه خود را باطل کرده، اگر بعد از ظهر مسافرت کند، یا پیش از ظهر برای فرار از کفاره سفر نماید، کفاره از اوساقت نمی‌شود و همچنین است اگر قبل از ظهر مسافرتی برای او پیش آمد کند.

*مسأله ۱۶۹۱- اگر عمداً روزه خود را باطل کند و بعد عذری مانند حیض یا نفاس یا مرض برای او پیدا شود، کفاره بر او واجب است بنابر احتیاط.

*مسأله ۱۶۹۲- اگر یقین کند که روز اول ماه رمضان است و عمداً روزه خود را باطل کند، بعد معلوم شود که آخر شعبان بوده کفاره بر او واجب نیست اگرچه احتیاط مستحب آن است که کفاره بدهد.

*مسأله ۱۶۹۳- اگر انسان شک کند که آخر رمضان است یا اول سؤال و عمداً روزه خود را باطل کند، بعد معلوم شود اول سؤال بوده کفاره بر او واجب نیست.

*مسأله ۱۶۹۴- اگر روزه دار در ماه رمضان با زن خود که روزه‌دار است جماع کند، چنانچه زن را مجبور کرده باشد کفاره روزه خودش و روزه زن را باید بدهد و اگر زن به جماع راضی بوده بر هر کدام یک کفاره واجب می‌شود.

*مسأله ۱۶۹۵- اگر زنی شوهر روزه‌دار خود را مجبور کند که جماع نماید یا کار دیگری که روزه را باطل می‌کند انجام دهد، واجب نیست کفاره روزه شوهر را بدهد.

*مسأله ۱۶۹۶- اگر روزه دار در ماه رمضان، زن خود را مجبور به جماع کند و در بین جماع، زن راضی شود بنابر احتیاط واجب باید مرد دو کفاره و زن یک کفاره بدهد.

*مسأله ۱۶۹۷- اگر روزه‌دار در ماه رمضان با زن روزه‌دار خود که خواب است جماع نماید، یک کفاره بر او واجب می‌شود و روزه زن صحیح است و کفاره هم بر او واجب نیست.

*مسأله ۱۶۹۸- اگر مرد زن خود را مجبور کند که غیر جماع کار دیگری که روزه را باطل می کند بجا آورد، کفاره زن را نباید بدهد و بر خود زن هم کفاره واجب نیست.

*مسأله ۱۶۹۹- کسی که به واسطه مسافرت یا مرض روزه نمی گیرد، نمی تواند زن روزه دار خود را مجبور به جماع کند ولی اگر او را مجبور نماید، کفاره بر مرد واجب نیست.

*مسأله ۱۷۰۰- انسان نباید در بجا آوردن کفاره کوتاهی کند ولی لازم نیست فوراً آن را انجام دهد.

*مسأله ۱۷۰۱- اگر کفاره بر انسان واجب شود و چند سال آن را بجا نیاورد، چیزی بر آن اضافه نمی شود.

*مسأله ۱۷۰۲- کسی که باید برای کفاره یک روز، شصت فقیر را طعام بدهد اگر به شصت فقیر دسترسی دارد، نباید به هر کدام از آنها بیشتر از یک مد که تقریباً ده سیر است طعام بدهد، یا یک فقیر را بیشتر از یک مرتبه سیر نماید، ولی می تواند برای هر یک از عیالات فقیر اگرچه صغیر باشند یک مد به آن فقیر بدهد اگر ولی یا وکیل آنان باشد.

*مسأله ۱۷۰۳- کسی که قضای روزه رمضان را گرفته، اگر بعد از ظهر عمداً کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد، باید به ده فقیر هر کدام یک مد که تقریباً ده سیر است طعام بدهد و اگر نمی تواند، سه روز روزه بگیرد.

جاهلیه که فقط قضای روزه واجب است

*مسأله ۱۷۰۴- در چند صورت فقط قضای روزه بر انسان واجب است و کفاره واجب نیست: اول- سبق آمدن منی به ملاعبه و مثل آن اگر از عادت او منی آمدن یا قاصد آمدن منی نباشد چه احتمال معتنی به بآمدن منی داشته بود یا نه که احوط قضاء روزه است و کفاره ندارد، دوم- آن که در شب ماه رمضان جنب باشد و به تفصیلی که در «مسأله ۱۶۴۶» گفته شد، سوم- عملی که روزه را باطل می کند بجا نیارد ولی نیت روزه نکند یا ریا کند یا قصد کند که روزه نباشد یا قصد کند کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد بنا بر احتیاط در اخیر، چهارم- آن که در ماه رمضان غسل جنابت را فراموش کند و با حال جنابت یک روز یا چند روز روزه بگیرد، پنجم- آن که در ماه رمضان بدون این که تحقیق کند صبح شده یا نه، کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد بعد معلوم شود صبح بوده و نیز اگر بعد از تحقیق با این که گمان دارد صبح شده کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد بعد معلوم شود صبح بوده، بنا بر احتیاط واجب قضای آن روزه بر او واجب است بلکه اگر بعد از تحقیق شک کند که صبح شده یا نه و کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد بعد معلوم شود صبح بوده احتیاط واجب آن است که قضای روزه آنروز را بجا آورد، ششم- آن که کسی بگوید صبح نشده و انسان به گفته او کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد، بعد معلوم شود صبح بوده است، هفتم- آن که کسی بگوید صبح شده و انسان به گفته او یقین نکند یا خیال کند شوخی می کند و کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد، بعد معلوم شود صبح بوده است، هشتم- آن که کور و مانند آن به گفته کس دیگر افطار کنند بعد معلوم شود مغرب نبوده است، نهم- آن که در هوای صاف به واسطه تاریکی

یقین کند که مغرب شده و افطار کند، بعد معلوم شود مغرب نبوده است بنا بر احتیاط واجب قضا باید بنماید ولی اگر در هوای ابر بگمان این که مغرب شده افطار کند بعد معلوم شود مغرب نبوده قضا لازم نیست اگر چه بنا بر احوط تحقیق لازم است، دهم- آن که برای خنک شدن، یا بی جهت مضمضه کند یعنی آب در دهان بگرداند و بی اختیار فرو رود ولی اگر فراموش کند که روزه است و آب را فرو دهد یا برای نماز واجب مضمضه کند و بی اختیار فرو رود قضا بر او واجب نیست و همچنین است مضمضه در وضوی نماز نافله.

*مسأله ۱۷۰۵- اگر غیر آب چیز دیگری را در دهان ببرد و بی اختیار فرو رود یا آب داخل بینی کند و بی اختیار فرو رود، قضا بر او واجب نیست اگر چه احتیاط مستحب آن است که قضای روزه را در این دو صورت بنماید.

*مسأله ۱۷۰۶- مضمضه زیاد برای روزه دار مکروه است و اگر بعد از مضمضه بخواهد آب دهان را فرو برد بهتر است سه مرتبه آب دهان را بیرون بریزد.

*مسأله ۱۷۰۷- اگر انسان بداند که به واسطه مضمضه بی اختیار یا از روی فراموشی آب وارد گلویش می شود، نباید مضمضه کند.

*مسأله ۱۷۰۸- اگر در ماه رمضان بعد از تحقیق یقین کند که صبح نشده و کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد، بعد معلوم شود صبح بوده، قضا لازم نیست.

*مسأله ۱۷۰۹- اگر انسان شک کند که مغرب شده یا نه، نمی تواند افطار کند و اگر شک کند که صبح شده یا نه، پیش از تحقیق نمی تواند کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد.

احکام روزه قضا

*مسأله ۱۷۱۰- اگر دیوانه عاقل شود، واجب نیست روزهای وقتی را که دیوانه بوده قضا نماید.

*مسأله ۱۷۱۱- اگر کافر مسلمان شود، واجب نیست روزهای وقتی را که کافر بوده قضا نماید، ولی اگر مسلمانی کافر شود و دوباره مسلمان گردد، روزهای وقتی را که کافر بوده باید قضا نماید.

*مسأله ۱۷۱۲- روزه ای که از انسان به واسطه مستی فوت شود، باید قضا نماید اگر چه چیزی را که به واسطه آن مست شده، برای معالجه خورده باشد.

*مسأله ۱۷۱۳- اگر برای عذری چند روز روزه نگیرد و بعد شک کند که چه وقت عذر او برطرف شده، می تواند مقدار کمتر را روزه بگیرد اگر چه بنا بر احتیاط مستحب باید مقدار بیشتری را که احتمال می دهد روزه نگرفته قضا نماید، مثلاً کسی که پیش از ماه رمضان مسافرت کرده و نمی داند پنجم رمضان از سفر برگشته یا ششم می تواند پنج روز روزه بگیرد اگر چه بنا بر احتیاط مستحب، شش روز روزه بگیرد و همچنین است کسی که

نمی‌داند چه وقت عذر برایش پیدا شده، می‌تواند مقدار کمتر را قضا نماید، مثلاً اگر در آخرهای ماه رمضان مسافرت کند و بعد از رمضان برگردد و نداند که بیست و پنجم رمضان مسافرت کرده یا بیست و ششم، می‌تواند مقدار کمتر یعنی پنج روز را قضا کند، اگرچه احتیاط مستحب آن است که مقدار بیشتر یعنی شش روز را قضا نماید.

*مسأله ۱۷۱۴- اگر از چند ماه رمضان روزه قضا داشته باشد، قضای هر کدام را که اول بگیرد مانعی ندارد ولی اگر وقت قضای رمضان آخر تنگ باشد، مثلاً پنج روز از رمضان آخر قضا داشته باشد و پنج روز هم به رمضان مانده باشد، باید اول قضای رمضان آخر را بگیرد.

*مسأله ۱۷۱۵- اگر قضای روزه چند رمضان بر او واجب باشد و در نیت معین نکند، روزه‌ای را که می‌گیرد قضای کدام رمضان است، قضای سال اول حساب می‌شود.

*مسأله ۱۷۱۶- کسی که قضای روزه رمضان را گرفته اگر وقت قضای روزه او تنگ نباشد، می‌تواند پیش از ظهر روزه خود را باطل نماید.

*مسأله ۱۷۱۷- اگر قضای روزه میّتی را گرفته باشد، احتیاط واجب آن است که بعد از ظهر روزه را باطل نکند.

*مسأله ۱۷۱۸- اگر به واسطه مرض، یا حیض یا نفاس روزه رمضان را نگیرد و پیش از تمام شدن رمضان بمیرد، لازم نیست روزه‌هایی را که نگرفته برای او قضا کنند.

*مسأله ۱۷۱۹- اگر به واسطه مرضی روزه رمضان را نگیرد و مرض او تا رمضان سال بعد طول بکشد، قضای روزه‌هایی را که نگرفته بر او واجب نیست و باید برای هر روز یک مدّ که تقریباً ده سیر است طعام یعنی گندم یا جو و مانند اینها به فقیر بدهد اگرچه احتیاط مستحب آن است که بعد از صحت، جمع بین قضاء و کفّاره نماید ولی اگر به واسطه عذر دیگری مثلاً برای مسافرت روزه نگرفته باشد و عذر او تا رمضان بعد باقی بماند روزه‌هایی را که نگرفته باید قضا کند و احتیاط مستحب آن است که برای هر روز یک مدّ طعام هم به فقیر بدهد.

*مسأله ۱۷۲۰- اگر به واسطه مرضی روزه رمضان را نگیرد و بعد از رمضان مرض او برطرف شود ولی عذر دیگری پیدا کند که نتواند تا رمضان بعد قضای روزه را بگیرد، باید روزه‌هایی را که نگرفته قضا نماید و نیز اگر در ماه رمضان، غیر مرض عذر دیگری داشته باشد و بعد از رمضان آن عذر برطرف شود و تا رمضان سال بعد به واسطه مرض نتواند روزه بگیرد، روزه‌هایی را که نگرفته باید قضا کند و کفّاره در فرض اول مستحب است ولی بنا بر احتیاط واجب در فرض دوم لازم است.

*مسأله ۱۷۲۱- اگر در ماه رمضان به واسطه عذری روزه نگیرد و بعد از رمضان عذر او برطرف شود و تا رمضان آینده عمداً قضای روزه را نگیرد باید روزه را قضا کند و برای هر روز یک مدّ گندم یا جو و مانند اینها هم به فقیر بدهد.

*مسئله ۱۷۲۲- اگر در قضای روزه کوتاهی کند تا وقت تنگ شود و در تنگی وقت عذری پیدا کند، باید قضا را بگیرد و برای هر روز یک مدّ گندم یا جو و مانند اینها به فقیر بدهد، ولی اگر موقعی که عذر دارد، تصمیم داشته باشد که بعد از برطرف شدن عذر، روزه‌های خود را قضا کند و پیش از آن که قضا نماید در تنگی وقت عذر پیدا کند، باید قضای او را بگیرد و احتیاط واجب آن است که برای هر روز هم یک مدّ طعام به فقیر بدهد.

*مسئله ۱۷۲۳- اگر مرض انسان چند سال طول بکشد، بعد از آن که خوب شد باید قضای رمضان آخر را بگیرد و برای هر روز از سالهای پیش یک مدّ که تقریباً ده سیر است، طعام یعنی گندم یا جو و مانند اینها به فقیر بدهد.

*مسئله ۱۷۲۴# کسی که باید برای هر روز یک مدّ طعام به فقیر بدهد، می‌تواند کفّاره چند روز را به یک فقیر بدهد.

*مسئله ۱۷۲۵# اگر قضای روزه رمضان را چند سال تأخیر بیندازد، باید قضا را بگیرد و برای هر روز یک مدّ طعام به فقیر بدهد.

*مسئله ۱۷۲۶- اگر روزه رمضان را عمداً نگیرد، باید قضای آن را بجا آورد و برای هر روز دو ماه روزه بگیرد، یا به شصت فقیر طعام بدهد، یا یک بنده آزاد کند و چنانچه تا رمضان آینده قضای آن روزه را بجا نیاورد، برای هر روز، باید یک مدّ طعام بدهد.

*مسئله ۱۷۲۷- اگر روزه رمضان را عمداً نگیرد و در روز مکرر جماع کند، بنا بر احتیاط واجب کفّاره هم مکرر می‌شود ولی اگر چند مرتبه کار دیگری که روزه را باطل می‌کند انجام دهد، مثلاً چند مرتبه غذا بخورد، یک کفّاره کافی است.

*مسئله ۱۷۲۸- بعد از مرگ پدر، پسر بزرگتر باید قضای نماز و روزه پدر را به تفصیلی که سابقاً بیان شد بجا آورد و همچنین است در قضای روزه مادر بنا بر احتیاط مستحبّ چنانکه گذشت.

*مسئله ۱۷۲۹- اگر پدر غیر از روزه رمضان، روزه واجب دیگری را مانند روزه نذر نگرفته باشد، احتیاط واجب آن است که پسر بزرگتر قضا نماید و همچنین است روزه مادر بنا بر احتیاط مستحبّ.

احکام روزه مسافر

*مسئله ۱۷۳۰- مسافری که باید نمازهای چهار رکعتی را در سفر دو رکعت بخواند نباید روزه بگیرد و مسافری که نمازش را تمام می‌خواند، مثل کسی که شغلش مسافرت، یا سفر او سفر معصیت است، باید در سفر روزه بگیرد.

*مسئله ۱۷۳۱- مسافرت در ماه رمضان اشکال ندارد، ولی اگر برای فرار از روزه باشد، مکروه است.

*مسئله ۱۷۳۲- اگر غیر روزه رمضان، روزه معین دیگری بر انسان واجب باشد مثلاً نذر کرده باشد روز معینی را روزه بگیرد، می‌تواند مسافرت کند و اگر در سفر باشد، واجب نیست قصد کند که ده روز در جایی بماند و آن روز را روزه بگیرد.

*مسأله ۱۷۳۳- اگر نذر کند روزه بگیرد و روز آن را معین نکند، نمی‌تواند آن را در سفر بجا آورد ولی چنانچه نذر کند که روز معینی را در سفر روزه بگیرد، باید آن را در سفر بجا آورد و نیز اگر نذر کند روز معینی را چه مسافر باشد یا نباشد، روزه بگیرد، باید آن روز را اگرچه مسافر باشد، روزه بگیرد.

*مسأله ۱۷۳۴- مسافر می‌تواند برای خواستن حاجت سه روز در مدینه طیبه روزه مستحبی بگیرد و بنا بر احتیاط باید سه روز، چهار شنبه و پنج شنبه و جمعه باشد.

*مسأله ۱۷۳۵- کسی که نمی‌داند روزه مسافر باطل است، اگر در سفر روزه بگیرد و در بین روز مسأله را بفهمد، روزه‌اش باطل می‌شود و اگر تا مغرب نفهمد، روزه‌اش صحیح است.

*مسأله ۱۷۳۶- اگر فراموش کند که مسافر است، یا فراموش کند که روزه مسافر باطل می‌باشد و در سفر روزه بگیرد، روزه او باطل است.

*مسأله ۱۷۳۷- اگر روزه دار بعد از ظهر مسافرت نماید، باید روزه خود را تمام کند و اگر پیش از ظهر مسافرت کند، وقتی به حدّ ترخص برسد، باید روزه خود را باطل کند و اگر پیش از آن روزه را باطل کند، کفاره بر او واجب است و اما اگر قبل از ظهر از شهر خود حرکت کند ولیکن بعد از ظهر به حدّ ترخص برسد روزه او صحیح است و همچنین است اگر قبل از ظهر به حدّ ترخص برسد لکن بعد از ظهر وارد شهر خود بشود ولی در این صورت بنا بر احتیاط واجب قضا هم دارد.

*مسأله ۱۷۳۸- اگر مسافر پیش از ظهر به وطنش برسد، یا به جایی برسد که می‌خواهد ده روز در آنجا بماند، چنانچه کاری که روزه را باطل می‌کند انجام نداده، باید آن روز را روزه بگیرد و اگر انجام داده، روزه آن روز بر او واجب نیست.

*مسأله ۱۷۳۹- اگر مسافر بعد از ظهر به وطنش برسد، یا به جایی برسد که می‌خواهد ده روز در آنجا بماند، نباید آن روز را روزه بگیرد.

*مسأله ۱۷۴۰- مسافر و کسی که از روزه گرفتن عذر دارد، مکروه است در روز ماه رمضان جماع نماید و در خوردن و آشامیدن کاملاً خود را سیر کند.

کسانے که روزه بر آنها واجب نیست

*مسأله ۱۷۴۱- کسی که به واسطه پیری نمی‌تواند روزه بگیرد، یا برای او مشقت دارد، روزه بر او واجب نیست ولی در صورت دوم باید برای هر روز یک مدّ که تقریباً ده سیر است، گندم یا جو و مانند اینها به فقیر بدهد و بهتر آن است که تقریباً ده سیر گندم بدهد و همچنین است در صورت اولی.

*مسأله ۱۷۴۲- کسی که به واسطه پیری روزه نگرفته، اگر بعد از ماه رمضان بتواند روزه بگیرد، قضای روزه‌هایی را که نگرفته باید بجا آورد.

*مسئله ۱۷۴۳- اگر انسان مرضی دارد که زیاد تشنه می شود و نمی تواند تشنگی را تحمل کند، یا برای او مشقت دارد، روزه بر او واجب نیست ولی در هر دو صورت باید برای هر روز یک مدّ گندم یا جو و مانند اینها به فقیر بدهد و احتیاط واجب آن است که بیشتر از مقداری که ناچار است، آب نیاشامد و چنانچه بعد بتواند روزه بگیرد، روزهایی را که نگرفته باید قضا نماید.

*مسئله ۱۷۴۴- زنی که زاییدن او نزدیک است و روزه برای حملش ضرر دارد، روزه بر او واجب نیست و باید برای هر روز یک مدّ طعام یعنی گندم یا جو و مانند اینها به فقیر بدهد و نیز اگر روزه برای خودش ضرر دارد، روزه بر او واجب نیست و باید برای هر روز یک مدّ طعام به فقیر بدهد و در هر دو صورت روزه‌هایی را که نگرفته باید قضا نماید.

*مسئله ۱۷۴۵- زنی که بچه‌ای را شیر می‌دهد و شیر او کم است چه مادر بچه، یا دایه او باشد یا بی‌اجرت شیر دهد، اگر روزه برای بچه‌ای که شیر می‌دهد ضرر دارد، روزه بر او واجب نیست و باید برای هر روز یک مدّ طعام یعنی گندم یا جو و مانند اینها به فقیر بدهد، و نیز اگر برای خودش ضرر دارد، روزه بر او واجب نیست و باید برای هر روز یک مدّ طعام به فقیر بدهد و در هر دو صورت روزه‌هایی را که نگرفته باید قضا نماید ولی اگر کسی پیدا شود که بی‌اجرت بچه را شیر دهد، یا برای شیر دادن بچه از پدر یا مادر بچه یا از کس دیگری که اجرت او را بدهد اجرت بگیرد، واجب آن است که بچه را به او بدهد و روزه بگیرد.

راه ثابت شدن اول ماه

*مسئله ۱۷۴۶- اول ماه به پنج چیز ثابت می‌شود: اول- آن که خود انسان ماه را ببیند؛ دوم- عده‌ای که از گفته آنان یقین پیدا می‌شود بگویند ماه را دیده‌ایم و هم چنین است هر چیزی که به واسطه آن یقین پیدا شود؛ سوم- دو مرد عادل بگویند که در شب ماه را دیده‌ایم، ولی اگر صفت ماه را بر خلاف یکدیگر بگویند، اول ماه ثابت نمی‌شود؛ چهارم- سی روز از اول ماه شعبان بگذرد که به واسطه آن، اول ماه رمضان ثابت می‌شود، و سی روز از اول رمضان بگذرد که به واسطه آن، اول ماه شوال ثابت می‌شود؛ پنجم- حاکم شرع حکم کند که اول ماه است.

*مسئله ۱۷۴۷# اگر حاکم شرع حکم کند که اول ماه است کسی هم که تقلید او را نمی‌کند باید به حکم او عمل نماید ولی کسی که می‌داند حاکم شرع اشتباه کرده نمی‌تواند به حکم او عمل نماید.

*مسئله ۱۷۴۸- اول ماه با پیشگویی منجمین ثابت نمی‌شود، ولی اگر انسان از گفته آنان یقین پیدا کند، باید به آن عمل نماید.

*مسئله ۱۷۴۹- بلند بودن ماه یا دیر غروب کردن آن، دلیل نمی‌شود که شب پیش، شب اول ماه بوده است.

*مسئله ۱۷۵۰- اگر اول ماه رمضان برای کسی ثابت نشود و روزه نگیرد، چنانچه دو مرد عادل بگویند که شب پیش ماه را دیده‌ایم، باید روزه آن روز را قضا نماید.

*مسأله ۱۷۵۱- اگر در شهری اول ماه ثابت شود، برای مردم شهر دیگر فائده ندارد، مگر آن که دو شهر باهم نزدیک باشند، یا انسان بداند که افق آنها یکی است.

*مسأله ۱۷۵۲- اول ماه به تلگراف ثابت نمی‌شود، مگر دو شهری که از یکی به دیگری تلگراف کرده‌اند، نزدیک یا هم افق باشند و انسان بداند که تلگراف از روی حکم حاکم شرع یا شهادت دو مرد عادل بوده است.

*مسأله ۱۷۵۳- روزی را که انسان نمی‌داند آخر رمضان است یا اول شوال باید روزه بگیرد ولی اگر پیش از مغرب بفهمد که اول شوال است باید افطار کند.

*مسأله ۱۷۵۴- اگر زندانی نتواند به ماه رمضان یقین کند، باید به گمان عمل نماید و اگر آن هم ممکن نشد، هر ماهی را که روزه بگیرد، صحیح است ولی باید بعد از گذشتن یازده ماه از ماهی که روزه گرفته، دوباره یک ماه روزه بگیرد.

روزه‌های حرام و مکروه

*مسأله ۱۷۵۵- روزه عید فطر و قربان، حرام است و نیز روزی را که انسان نمی‌داند آخر شعبان است یا اول رمضان، اگر به نیت اول رمضان روزه بگیرد حرام می‌باشد.

*مسأله ۱۷۵۶- اگر زن به واسطه گرفتن روزه مستحبتی حق شوهرش را از بین ببرد، روزه او حرام است و احتیاطاً مستحب آن است که اگر حق شوهرش هم از بین نرود، بدون اجازه او روزه مستحبتی نگیرد.

*مسأله ۱۷۵۷- روزه مستحبتی اولاد اگر اسباب اذیت پدر و مادر یا جد شود، حرام است.

*مسأله ۱۷۵۸- اگر پسر بدون اجازه پدر روزه مستحبتی بگیرد، و در بین روز پدر او را نهی کند اگر نهی او از روی شفقت به پسر باشد، باید افطار نماید.

*مسأله ۱۷۵۹- کسی که می‌داند روزه برای او ضرر ندارد، اگرچه دکتر بگوید ضرر دارد، باید روزه بگیرد و کسی که یقین یا گمان دارد که روزه برایش ضرر دارد، اگرچه دکتر بگوید ضرر ندارد، باید روزه نگیرد و اگر روزه بگیرد صحیح نیست مگر این که به قصد قربت روزه بگیرد بعد معلوم شود ضرر نداشته که در این صورت صحیح است.

*مسأله ۱۷۶۰- اگر انسان احتمال بدهد که روزه برایش ضرر دارد، و از آن احتمال ترس برای او پیدا شود چنانچه احتمال او در نظر مردم بجا باشد، نباید روزه بگیرد و اگر روزه بگیرد صحیح نیست مگر بصورت مسأله قبلی باشد.

*مسأله ۱۷۶۱- کسی که عقیده‌اش این است که روزه برای او ضرر ندارد، اگر روزه بگیرد و بعد از مغرب بفهمد روزه برای او ضرر داشته، روزه او صحیح است.

*مسأله ۱۷۶۲- غیر از روزه‌هایی که گفته شد، روزه‌های حرام دیگری هم هست که در کتاب‌های مفصل گفته شده است.

*مسأله ۱۷۶۳- روزه روز عاشورا و روزی که انسان شک دارد روز عرفه است یا عید قربان مکروه است.

روزهای مستحب

*مسأله ۱۷۶۴- روزه تمام روزهای سال، غیر از روزهای حرام و مکروه که گفته شد، مستحب است و برای بعضی از روزها بیشتر سفارش شده است که از آن جمله است:

1- پنجشنبه اول و پنجشنبه آخر هر ماه و چهارشنبه اولی که بعد از روز دهم ماه است و اگر کسی اینها را بجا نیاورد، مستحب است قضا نماید و چنانچه اصلاً نتواند روزه بگیرد، مستحب است برای هر روز یک مدّ طعام یا ۱۲/۶ نخود نقره به فقیر بدهد.

2- سیزدهم و چهاردهم و پانزدهم هر ماه.

3- تمام ماه رجب و شعبان و بعضی از این دو ماه اگرچه یکروز باشد.

4- روز عید نوروز، روز چهارم تا نهم شوال، روز نهم و بیست و پنجم ذی‌قعدة، روز اول تا نهم ذی‌حجه (روز عرفه) ولی اگر به واسطه ضعف روزه نتواند دعا‌های روز عرفه را بخواند، روزه آن روز مکروه است، عید سعید غدیر (۱۸ ذیحجه)، روز مباحله (۲۴ ذیحجه)، روز اول و سوم و هفتم محرم، روز میلاد مسعود پیغمبر اکرم # (۱۷ ربیع الأول) و ۱۵ جمادی الأولى و روز مبعث حضرت رسول اکرم # (۲۷ رجب) و اگر کسی روزه مستحبی بگیرد واجب نیست آن را به آخر برساند، بلکه اگر برادر مؤمنش او را به‌غذا دعوت کند مستحب است دعوت او را قبول کند و در بین روز افطار نماید.

مواردی که مستحب است انسان از کارهایی که روزه را باطل می‌کند خودداری نماید.

*مسأله ۱۷۶۵- برای شش نفر مستحب است در ماه رمضان اگرچه روزه نیستند، از کاری که روزه را باطل می‌کند خودداری نمایند:

اول مسافری که در سفر کاری که روزه را باطل می‌کند انجام داده باشد و پیش از ظهر به وطنش یا به جایی که می‌خواهد ده روز بماند برسد.

دوم مسافری که بعد از ظهر به وطنش یا به جایی که می‌خواهد ده روز در آنجا بماند برسد.

سوم مریضی که پیش از ظهر خوب شود و کاری که روزه را باطل می‌کند، انجام داده باشد.

چهارم مریضی که بعد از ظهر خوب شود.

پنجم زنی که در بین روز از خون حیض یا نفاس پاک شود.

ششم کافری که در روز مسلمان شود.

*مسأله ۱۷۶۶- مستحب است روزه دار نماز مغرب و عشا را پیش از افطار کردن بخواند ولی اگر کسی منتظر اوست یا میل زیادی به غذا دارد که نمی‌تواند با حضور قلب نماز بخواند، بهتر است اول افطار کند ولی تا ممکن باشد نماز را در وقت فضیلت بجا آورد.

منبع: پایگاه اطلاع رسانی حضرت آیت الله علوی گرگانی gorgani.ir